

INGLIZ TILI MUSTAQIL O‘RGANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH METODLARI

Adxamjonova Bibioysa Iqboljon qizi

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti talabasi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada ingliz tilini mustaqil o‘rganish samaradorligini oshirishning zamonaviy metodlari tahlil qilinadi. Mustaqil ta’lim jarayonida interaktiv texnologiyalar, zamonaviy raqamli vositalar va lingvistik yondashuvlarning ahamiyati ko‘rib chiqiladi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, o‘zini o‘zi boshqarish strategiyalari, muhitga moslashuvchan o‘qitish yondashuvlari va multimodal resurslardan foydalanish mustaqil ta’lim samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Shuningdek, motivatsiya, maqsadli rejalashtirish va tilni amaliy qo‘llash kabi omillar ham mustaqil o‘rganish jarayonida muhim rol o‘ynaydi. Maqolada olingan natijalarga asoslanib, samarali mustaqil o‘rganish usullarini joriy etish bo‘yicha amaliy tavsiyalar beriladi.*

Kalit so‘zlar: *mustaqil o‘rganish, interaktiv metodlar, raqamli texnologiyalar, tilni amaliy qo‘llash, lingvistik yondashuvlar, multimodal resurslar.*

Bugungi kunda ingliz tili xalqaro kommunikatsiya, ilm-fan, texnologiya va biznes sohalarida asosiy vosita hisoblanadi. Tilni o‘rganish nafaqat ta’lim muassasalarida, balki mustaqil ta’lim orqali ham keng rivojlanmoqda. Mustaqil o‘rganish metodlari o‘quvchilarning shaxsiy ta’lim ehtiyojlarini qondirish, o‘quv jarayonini moslashuvchan tashkil qilish va o‘z-o‘zini rivojlantirishga imkon yaratadi. Ingliz tilini mustaqil ravishda o‘rganish jarayonida raqamli texnologiyalar, interaktiv platformalar va ta’lim ilovalari keng qo‘llanilmoqda. Ushbu metodlarning samaradorligini oshirish uchun o‘quvchilar o‘zlarining motivatsiya darajasi, vaqtni rejalashtirish ko‘nikmalari va maqsadlarni belgilash strategiyalarini shakllantirishlari zarur. So‘nggi yillarda raqamli texnologiyalar va onlayn ta’lim platformalarining rivojlanishi ta’lim jarayonini interaktiv va moslashuvchan qilishga yordam bermoqda (Richards, 2020). Ushbu maqolada ingliz tilini mustaqil o‘rganish samaradorligini oshirishga qaratilgan zamonaviy metodlar, texnologiyalar va strategiyalar tahlil qilinadi.

Ingliz tilini mustaqil o‘rganishda samarali metodlardan biri “Spaced Repetition” (bo‘lib-bo‘lib takrorlash) hisoblanadi. Ushbu usul inson xotirasining uzoq muddatli saqlash jarayoniga moslashtirilgan bo‘lib, yangi o‘rganilgan so‘z yoki grammatik strukturalarni ma’lum vaqt oralig‘ida takrorlash orqali mustahkamlashni nazarda tutadi (Ebbinghaus, 1885).

Ushbu metodning asosiy tamoyillari: Materialni bosqichma-bosqich takrorlash – yangi so‘z yoki iboralar dastlab tez-tez, keyin esa uzoqroq vaqt oralig‘ida takrorlanadi. Ebbinghausning unutilish egri chizig‘iga asoslanish – inson xotirasida axborot dastlab tez unutiladi, shuning uchun ma‘lum vaqtlarda qayta takrorlash zarur. Ilmiy asoslangan texnologiyalardan foydalanish – Anki, Quizlet, Memrise kabi ilovalar ushbu usulni avtomatlashtirgan bo‘lib, foydalanuvchiga eng zaif joylarini aniqlash va kerakli vaqtda takrorlash imkonini beradi (Cepeda et al., 2006).

“Spaced Repetition” usulining samaradorligi quyidagilar: Kognitiv psixologiya tadqiqotlari shuni ko‘rsatadiki, muntazam va tizimli takrorlash axborotni uzoq muddatli xotirada saqlab qolishga yordam beradi. Roediger & Butler (2011) tomonidan o‘tkazilgan tadqiqotlarga ko‘ra, bo‘lib-bo‘lib takrorlash an‘anaviy takrorlash usullariga qaraganda eslab qolish darajasini 50% gacha oshiradi.

Ingliz tilini mustaqil o‘rganishda “Spaced Repetition” usuli quyidagicha foyda beradi: So‘z boyligini oshirish – yangi o‘rganilgan so‘zlarni maqsadli ravishda takrorlash orqali passiv xotiradan aktiv nutqqa o‘tkazish osonlashadi. Grammatika va talaffuzni mustahkamlash – ushbu metod yordamida murakkab grammatik qoidalar bosqichma-bosqich takrorlanib, tez unutilishining oldi olinadi. O‘quvchilarning o‘z-o‘zini baholash imkoniyatini oshiradi – raqamli texnologiyalar orqali foydalanuvchilar o‘zining qaysi so‘z yoki iboralarni tezroq eslay olishi va qaysilarini takrorlash kerakligini aniqlay oladilar (Nation, 2013).

Zamonaviy ta’limda “Spaced Repetition” usulining samaradorligi texnologik yutuqlar bilan mustahkamlangan. Masalan, AI asosida ishlovchi ilovalar foydalanuvchining xotira dinamikasini kuzatib borib, takrorlash muddatini shaxsiy xususiyatlarga mos ravishda belgilaydi (Pavlik & Anderson, 2008).

Bundan tashqari, O‘zini o‘zi boshqarish strategiyalari (Self-Regulated Learning). Mustaqil o‘rganish samaradorligini oshirishda o‘zini o‘zi boshqarish strategiyalari muhim o‘rin tutadi. Pintrich (2000) ta’kidlashicha, maqsadlarni rejalashtirish, vaqtni samarali taqsimlash va o‘z-o‘zini baholash mustaqil o‘rganish jarayonining asosiy komponentlaridir. O‘quvchilar o‘zlarining kuchli va zaif tomonlarini aniqlash orqali ta’lim jarayonini moslashtirish va natijalarni nazorat qilish imkoniyatiga ega bo‘ladilar.

Interaktiv metodlar mustaqil o‘rganish samaradorligini oshirishda muhim rol o‘ynaydi. Jumladan, onlayn muloqot platformalari, til amaliyoti ilovalari va forumlarda ishtirok etish o‘quvchilarning real hayotiy kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirishga yordam beradi. Ushbu metodlar orqali o‘quvchilar nafaqat grammatik bilimlarni o‘zlashtiradi, balki muloqotda ishtirok etish, fikrlarni ifodalash va o‘zlarining talaffuzini rivojlantirish imkoniyatiga ega bo‘ladilar (Richards, 2006).

Ingliz tilini mustaqil o‘rganish samaradorligini oshirish uchun raqamli texnologiyalar, interaktiv metodlar va o‘zini o‘zi boshqarish strategiyalaridan keng foydalanish lozim. Ushbu metodlarning kompleks joriy etilishi o‘quvchilarning til kompetensiyalarini rivojlantirish, mustaqil ta’limga motivatsiyani oshirish va ta’lim jarayonini optimallashtirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Little, D. (2007). "Language Learner Autonomy: Theory, Practice and Research." *Language Teaching*, 40(4), 459–475.
2. Godwin-Jones, R. (2018). "Second Language Acquisition in the Digital Age." *Language Learning & Technology*, 22(2), 1–15.
3. Pintrich, P. R. (2000). "The Role of Goal Orientation in Self-Regulated Learning." *Educational Psychologist*, 35(1), 1–13.